herpy

GECKOR

## Common fan-footed gecko

# *Ptyodactylus hasselquistii*

En slank, gulbrun klippgecko från Egypten och Mellanöstern med solfjädersformade tår och klor som kan dras in. Den lever på stenar och klippväggar i torra trakter, är en välkänd gäst på husväggar i Israel och hålls parvis. Det finns bara få pålitliga uppgifter om skötseln av just den här arten, så många siffror är lånade från släktet.

Familj: Phyllodactylidae  Tidigare namn: *Ptyodactylus lobatus*

**FAKTARUTA**

### DJURET

| | |
|---|---|
| Vuxenstorlek | **7-10 cm**<br>nos-kloaklängd |
| Livslängd | **8-12 år** |
| Aktiv | **I skymningen och på natten** |
| Levnadssätt | **Klipplevande** |
| Biotop | **Öken och klippterräng** |
| Svårighetsgrad | **Viss erfarenhet** |

### SKÖTSEL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **60 × 40 × 60 cm**<br>L × B × H för 2 vuxna djur |
| Temperatur, dag | **27-32 °C** |
| Värmeplats | **32-38 °C** |
| Temperatur, natt | **18-22 °C** |
| Luftfuktighet | **30-50 %** |
| UVB | **Valfritt** |
| Vintervila | **10-21 °C**<br>8-12 veckor |
| Föda | **Insekter** |
| Hålls | **Ensamma eller parvis** |

### AVEL

| | |
|---|---|
| Fortplantning | **Äggläggande** |
| Könsmogen | **12 mån.** |
| Kullstorlek | **2 ägg** |
| Kullar per år | **5-6** |
| Inkubation | **45-100 dagar**<br>vid 27-30 °C |

### SKYDD OCH PAPPER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ej listad** |
| EU-bilaga | **Ej listad** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Ptyodactylus hasselquistii* är en slank, medelstor klippgecko. Tårna är platta och solfjädersformade med häftlameller som strålar ut åt sidorna. Mitt på varje tå sitter ett litet urtag som kloen kan dras in i. Tårnas form har gett släktet *Ptyodactylus* dess namn, som kommer av de grekiska orden för solfjäder och finger. Pupillen är lodrätt spaltformad, och ryggen är täckt av tydliga, törnliknande konfjäll. Svansen är ringad i ljusa och mörka band, och hos släktet sitter det 8-14 längsgående ränder på ryggen. Färgen varierar mycket, och djuren kan byta nyans.

Den blir upp till 10 cm från nos till kloak, och svansen kommer på det. Utanför parningstiden är det svårt att skilja könen åt, eftersom båda saknar lår- och analporer. Könsmogna hanar har dock tydliga hemipenisutbuktningar vid svansroten.

Arten beskrevs 1798 och är uppkallad efter Frederic Hasselquist, en svensk läkare och upptäcktsresande som var elev till Carl von Linné. Typexemplaren kom från Kairo. Utöver huvudformen erkänns underarten *P. h. krameri* från Libanon, medan *P. guttatus* och *P. ragazzii* i dag räknas som självständiga arter. Djur i handeln säljs ofta som *P. hasselquistii*, men är oftare *P.*

*guttatus*. De två känns igen på teckningen: *P. guttatus* har fläckar, *P. hasselquistii* tvärband.

I Israel är arten en välkänd gäst på husväggar, där den jagar insekter. Hanarna kvittrar.

## Utbredning och livsmiljö

*Ptyodactylus hasselquistii* finns i Egypten, inklusive Sinai, och vidare genom Israel, Jordanien, Syrien och Libanon. Österut når den västra Irak, och söderut förekommer den i Saudiarabien, bland annat på Farasanöarna, och i Sudan. Typlokalen är Kairo.

Många äldre uppgifter från Nordafrika väster om Egypten, från Mauretanien, Västafrika, Oman och Iran bygger på fel eller förväxlingar med andra arter i släktet. I Kalifornien är arten införd, men det beståndet finns inte med på kartan.

> **Naturlig utbredning:** Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Irak, Saudiarabien och Sudan.

### LIVSMILJÖ

*Ptyodactylus hasselquistii* är en klippboende art. Släktet lever framför allt på klippgrund i öknar och deras randområden, och det gäller även den här arten. Djuren gömmer sig i springor och under stenar och sitter på klippväggar. De kommer också in i och omkring hus, där murar med springor ger samma slags gömställen.

Det är varmt, och de flesta arter i släktet föredrar över 30 °C. Temperaturen varierar mycket mellan dag och natt och mellan sommar och vinter, och vinternätterna kan vara kalla. Honorna i släktet har gemensamma äggläggningsplatser och klistrar fast äggen på sten. Vilken tid på dygnet arten är aktiv är inte dokumenterat; släktet rymmer både dag- och nattaktiva arter.

## Skötsel

### TERRARIET

Det finns bara få tillförlitliga uppgifter om skötsel av just *Ptyodactylus hasselquistii*. Det mesta här bygger på erfarenheter med släktet *Ptyodactylus* som helhet, och siffrorna är försiktiga. Ett par bör ha minst 60 × 40 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Ungar kan hållas i ett mindre terrarium på minst 20 × 20 × 30 cm. Det ska vara förhållandevis högt, så att lampan inte överhettar dem. Tre till fyra ungar av samma storlek kan gå ihop.

Inred med klipplattor, staplade stenar, korkbark och platta gömslen, så att djuret kan klämma sig in mellan ytorna och klättra på lodräta partier. Stenarna ska stå stabilt, så att de inte kan glida och klämma djuret. Botten är sand eller en sandig blandning. Växter är inte nödvändiga. Se till att det finns ventilation, så att luften inte blir stillastående.

### TEMPERATUR

Terrariet ska ha en tydlig temperaturskillnad. På dagen ska terrariet vara 27-32 °C, och under värmelampan ska en plats nå 32-38 °C. På natten sjunker temperaturen till 18-22 °C. Dagsiffrorna är lånade från släktet, och nattsiffran är en uppskattning.

I en sval vintervila sänks temperaturen till omkring 21 °C på dagen och 10 °C på natten i 2-3 månader, och ljuset är högst tänt så länge det är ljust ute. Höj sedan temperaturen gradvis tillbaka över några dagar. Djuren äter mindre under vilotiden. Använd digitala termometrar både vid värmepunkten och i den svala änden.

Läs mer: Vintervila och årstider

### LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

*Ptyodactylus hasselquistii* kommer från torra trakter och trivs vid låg till måttlig luftfuktighet, 30-50 %. Siffran är en uppskattning. Terrariet ska inte vara vått, och botten ska kunna torka.

Spraya lätt, så att djuret kan dricka droppar från stenarna. Under vintervilan kan sprayandet minskas till varannan dag. Ställ gärna en låg skål med friskt vatten bredvid, men det är inte dokumenterat att arten använder den.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

### LJUS OCH UVB

Använd en värmelampa eller spot över en platt sten, så att djuret kan sola sig. Behovet av UVB är inte dokumenterat för arten. Ett svagt UVB-rör för ökenarter kan användas när det finns skugga i resten av terrariet. Hålls arten utan UVB ska fodret få tillskott av kalk med D3.

Ljuset är tänt omkring 12 timmar om dagen under säsongen och högst så länge det är ljust utomhus under vintervilan. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

### UTFODRING

*Ptyodactylus hasselquistii* lever av insekter och andra små leddjur. Syrsor, gräshoppor, mjölmaskar och kackerlackor är bra foderdjur, och de ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon. Exakta mängder och frekvens är inte dokumenterade för arten.

Ungar matas varje dag med samma foder som de vuxna, bara i mindre storlekar. Vuxna kan få foder några gånger i veckan och under vintervilan bara omkring två gånger i veckan. Pudra insekterna lätt med kalk, och ge regelbundet ett tillskott med D3 och vitaminer. Håll koll på vikten, så att djuren inte blir feta.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

### BETEENDE OCH HANTERING

*Ptyodactylus hasselquistii* är ett blixtsnabbt och skyggt klippdjur och lämpar sig inte för hantering. Ge den ro att komma till rätta efter en flytt. Ta aldrig tag i svansen, eftersom den kan kastas av.

Arten hålls parvis eller enskilt. Paren knyter an till varandra och kan hållas tillsammans hela året, men djur utanför paret blir ofta bitna och jagade. Sätt därför inte flera hanar eller flera par i samma terrarium. Om flera honor kan hållas tillsammans är inte dokumenterat. Hanarna kvittrar och nickar med huvudet mot honan.

## Avel

### KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanar känns igen på tydliga hemipenisutbuktningar vid svansroten när de är könsmogna. Honor har inga sådana utbuktningar. Det finns inga lår- eller analporer hos något av könen, så utanför parningstiden är det svårt att könsbestämma djuren säkert. I släktet räknas djuren som könsmogna vid omkring 12 månader. Ungarna börjar kvittra när de är omkring sex månader gamla.

### PARNING

Etablerade par hålls ihop hela året. Aveln sätts igång med en sval vilotid på vintern på minst två månader, som beskrivs under temperatur. När våren kommer höjs temperaturen gradvis, och hanen börjar kvittra och nicka kraftigare mot honan. De flesta honor i fasta par är mottagliga. Avvisar honan hanen kan hon angripa honom, och då bör paret skiljas åt.

### ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Två till tre veckor efter parningen klistrar honan fast två ägg på en klippyta och använder fötterna för att placera dem. Om ytan är kallare än sanden gräver hon ner äggen. I naturen delar honorna äggläggningsplats. Det blir fem-sex kullar eller fler per säsong med ända ner till två veckors mellanrum. Ge honan en platt sten med gömställe under och en låda med fuktig sand, och gott om kalk och foder under hela säsongen.

### INKUBATION

Äggen sitter fast och får inte flyttas. Låt dem vara där de är och kläckas vid terrariets temperatur. Efter några dagar kan man se blodkärl i äggen, inom de första veckorna blir de rosa, och efter 30-40 dagar kan ögonen anas. Vid 27-30 °C kläcks äggen efter 45-100 dagar, ju varmare, desto snabbare. Siffrorna är lånade från släktet.

### UPPFÖDNING AV UNGAR

Föräldrarna äter inte upp ungarna med en gång, men kan göra det senare, och ungarna konkurreras lätt ut om fodret. Därför flyttas ungarna till ett eget litet, förhållandevis högt terrarium. Tre-fyra ungar av samma storlek kan gå tillsammans. Ge dem varje dag samma foder som de vuxna i mindre storlekar, och samma temperaturer som de vuxna. Efter omkring ett år är de könsmogna och ska ha varsitt terrarium i vuxen storlek. Det finns inga pålitliga siffror för tillväxt och vikt hos arten.

## Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga pålitliga uppgifter om sjukdomar hos just *Ptyodactylus hasselquistii*. De mest sannolika problemen liknar dem hos andra ökengeckor i fångenskap:

- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos ungar och honor under parningstiden. Det ger mjuka ben och darrningar. Pudra insekterna och ge tillskott.
- För fuktigt terrarium, som ger hudproblem och svamp. Håll botten torr.
- För låg temperatur, som ger dåligt foderupptag och dålig matsmältning. Använd termometer och termostat.
- Bett och stress om djur utanför ett fast par hålls tillsammans.
- Förlorad svans efter hantering. Det är inte farligt, men den nya svansen blir aldrig som den gamla.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, slutar äta eller verkar slött. Vildfångade djur kan bära på parasiter, så låt undersöka ett prov kort efter köpet.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

### Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.